

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Rekabet Hukuku ve Rekabet Organı. Özellikleri, Sorunlar ve Perspektifler.

Sayın Başkan

Bayanlar ve Baylar

Öncelikle hepinizi selamlıyorum ve bu konferansta bana söz verdiğiniz için minnettarım.

Burada konuşma yapan tüm meslektaşlarıma katılarak Türkiye Rekabet Kurumunun 20-ci yıldönümünde tüm Rekabet Kurumu çalışanlarını, zamanında bu kurumda çalışmış insanları ve tüm Türk halkını tebrik ederim. 20 yılı aşkın faaliyeti süresince rekabet mevzuatının oluşturulmasında ve uygulanmasında, rekabetin korunması alanında devlet kurumlarının kurulmasında, rekabet politikasının yürütülmesinde ve rekabetin korunmasında kapsamlı ve önemli işler yaptığını, çok büyük başarılarla imza attığını özellikle vurgulamak isterim. Kazandıkları bu başarılar nedeniyle Türkiyeli meslektaşlarımı bir kez daha tebrik eder ve gelecek faaliyetlerinde daha büyük başarılar kazanmalarını dilerim!

Değerli meslektaşlarım! Konferansın hedefleri doğrultusunda Azerbaycan'da rekabet mevzuatının uygulanmasının özellikleri, rekabetçi bir organın oluşturulması ve faaliyetlerinin yönleri hakkında kısa bilgiler vermeye çalışacağım.

Azerbaycan'da tüm BDT(Bağımsız Devletler Topluluğu) ülkelerinde olduğu gibi rekabet mevzuatının oluşturulması, geçen yüzyılın 90'lı yıllarında bağımsızlığını kazandıktan sonra piyasa ekonomisine geçişle başlamıştır. Uygulanan reformların odağında, ekonomiyi liberalize etmek ve planlı ekonominin yerinde serbest rekabete dayalı bir sistem kurmak görevi vardı. Bu amaçlara ulaşmak için, 23 Haziran 1992 tarihinde Cumhurbaşkanı Kararnamesi ile, Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Rekabet Politika ve Girişimciye Destek Komitesi (bundan sonra Komite), kuruldu. Bu, Azerbaycan'da gerekli yetkiler ile Rekabet politikasını sağlayan ilk devlet kurumuydu.

Rekabet Kurumu hukuksal bir çerçeve oluşturmak için büyük bir çaba harcandı ve ülkede "Girişimcilik Faaliyeti Hakkında", "Rekabetin Korunması Faaliyeti Hakkında", "Haksız Rekabet Hakkında", "Doğal Tekeller Hakkında", "Finansal Sanayi Grupları Hakkında", "İşletmeler Hakkında", "Anonim Şirketler hakkında", "Lizing Faaliyetleri Hakkında" ve "Reklam Hakkında" kanun tasaları hazırlanmış ve Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisi tarafından kabul edilmiştir.

1997 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti "Rekabetin Korunması Hakkında" Kanunu üzerinde değişiklikler yapılmış ve kanuna ilave edilmiş hükümlere dayanarak Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu 1998 yılında "Rekabetin Korunması hakkında mevzuatı ihlal eden davaların incelenmesine ilişkin kurallar" onaylanmıştır. Bu kurallarda, Rekabet Kurumu tarafından rekabet yasasına uyulması konusunda soruşturmaların ve denetimlerin yapılması, yasaların ihlali durumunda davaların açılması, davaya bakan bir komisyonun oluşturulması, davaları inceleme prosedürleri, davayla ilgili kararların alınması ve kararların yürürlüğe konulması konularında kurallar belirlenmiştir.

1997'de "Reklam Hakkında" Azerbaycan Cumhuriyeti kanunu kabul edildi ve bu kanunun uygulanması üzerindeki kontrol Rekabet Kurumuna devredildi.

1999'da kabul edilen Azerbaycan Cumhuriyeti Medeni Kanunundaki sivil ilişkilerde, tekelci faaliyetlerin ve haksız rekabetin kabul edilemez olduğu, Azerbaycan Cumhuriyeti Ceza Kanununda tekelci faaliyetlere, haksız rekabete ve rekabetin kısıtlanmasına ait cezai sorumluluk sağlayan hükümler oluşturulmuştur.

Tüm bunlar, rekabetin korunması alanında mevzuat çerçevesinin oluşturulması ve geliştirilmesi için büyük önem taşımasının yanı sıra Rekabet politikasının uygulanması için gereken hukuksal bir altyapı oluşturmuştur.

2001 yılında Rekabet politikasının uygulanması ve tüketicilerin haklarının korunması alanındaki yetkiler Ekonomik Kalkınma Bakanlığının görevlerine atanmıştır.

2009'da bu Rekabet Kurumu yeniden düzenlendi ve Azerbaycan Cumhuriyeti Ekonomik Kalkınma Bakanlığı'na bağlı Rekabet(Antimonopol) Politikası ve Tüketicilerin Hukuklarını Koruma Devlet Kurumu kuruldu.

2016 tarihinden itibaren, kamu ihalelerinin mevzuat alanının kontrolü ile ilgili görevler de aynı Kuruma devredilmiştir.

Rekabet Kurumu yarandığı günden itibaren, ekonomiyi liberalleştirmeye, rekabeti geliştirmeye dayalı reformların yapılmasına, sağlıklı rekabetin ve serbest girişimciliğin oluşturulması ve bu yolda mevcut olan tüm idari engelleri kaldırmaya yönelik önlemlerin uygulanmasında aktif bir rol oynamıştır.

Günümüzde Devlet Kurumunun faaliyeti pratik önemi nedeniyle aşağıdaki ana alanlara ayrılabilir:

- Rekabet politikasının uygulanması, rekabetin geliştirilmesi ve korunması, tekellerin faaliyetin ve haksız rekabetin önlenmesi ve ortadan kaldırılması;

- Tüketici haklarının korunması alanında mevzuat üzerinde devlet kontrolünün uygulanması;

- Doğal tekellerin ve devlet tekelinde bulunan hizmetlerin düzenlenmesi alanındaki mevzuata uyulmasına devlet kontrolü;

Şu anda Devlet Kurumunun yapısı, kendisine verilen yetkilere uygun olarak organize edilmiştir ve personel sayısı 199 birim olarak öngörülmüştür. Gerçek zamanlı çalışanların 120-si iktisatçı 10-u da avukattır. Devlet Kurumunun yapısında merkezi ofise ek olarak sekiz bölgesel müdürlük var. Devlet Kurumuna finansman ülkenin devlet bütçesinin ayrıca tahsis edilen bir bölümünden sağlanıyor.

Faaliyet alanları kapsamında yapılan işler hakkında kısaca şunları söylemek isterim:

1.Rekabet politikası, rekabetin korunması, tekellerin faaliyetin karşısın alınması ve ortadan kaldırılması yönünde Devlet Kurumu piyasadaki hakim durumdan yararlanmanın karşısına geçmek ve ortadan kaldırmak, birleşmeler üzerinde kontrol faaliyetlerini, rekabetin önünde engel teşkil eden yatay anlaşmalara ve kararlaştırılmış eylemlere karşı kendi faaliyetlerini geliştiriyor.

Haksız rekabetin önlenmesi ve ortadan kaldırılması, doğal tekel öznelerinin faaliyetlerinin mevzuata uygunluğunun kontrolü Devlet Kurumunun rekabetin korunması alanında yaptığı diğer faaliyet yönlerindedir.

Devlet Kurumu adı geçen yönlelere dayalı incelemeler ve teftişler gerçekleştirir, tespit edilmiş yasa ihlallerine karşı yasal işlemleri başlatır, işlemler sonucunda kararlar kabul eder. Rekabetin korunması mevzuatına ilişkin ihlal belirtilerini Devlet Kurumu tarafından kurulan özel bir komisyon ortak bir inceleme yapar ve bağımsız olarak bir karar verir. Kabul edilen kararlara uygun olarak, hukuk ihlallerinin ortadan kaldırılması ve sorumluluk önlemlerinin uygulanması talimatları verilir.

Devlet Kurumu tarafından yapılan eylemlere örnek olarak internet servis sağlayıcıları arasında fiyatların yüksek düzeyde tutulmasına, tavuk ve yumurta üreticilerinin yüksek tekel fiyatlarının oluşturulmasına yönelik anlaşmaların(kartel) ortadan kaldırılmasını, hakim durumun kötüye kullanılması sonucu cep telefonu operatörü tarafından yüksek tarifeler kullanılması ve serinletici içecek piyasasında yüksek tekel fiyatlarının oluşmasının engellenmesini, sabit hat telefon operatörlerinin internet servis sağlayıcılarına verilen hizmetler için yüksek (tekel) tarifeler uygulamasının önlenmesini

ve ayrıca yurtdışı tarifelerinin azaltılması konusunda BDT(Bağımsız Devletler Topluluğu) rekabet ajanslarıyla ortak şekilde uygulanan tedbirleri not etmek isterim. Bu tedbirlerin her birinin uygulanması, çok çeşitli tüketicilerin ve piyasa katılımcılarının çıkarlarına hizmet ettiği için sosyal anlamda önemli sonuçlar doğurmuştur. Buna ek olarak, fiyatlarda önemli değişiklikler görülen mal ve hizmet piyasalarının izlenmesi ve incelenmesi sonucunda çeşitli zamanlarda yapay(suni) fiyat artışlarının ve rekabeti sınırlayabilecek yasadışı hareketlerin önlenmesi mümkün olmuştur.

2. Tüketici haklarının güvenilir şekilde korunması, piyasanın kalitesiz ve tehlikeli mallardan korunması, Devlet Kurumunun gerçekleştirmeli olduğu başlıca görevlerdendir. Bu görevin yerine getirilmesi için bir takım önlemler alınmaktadır. Devlet Kurumu tüketici haklarının korunmasına ilişkin mevzuata ve kendi yetkilerine dayanarak bu alanda denetimler yapar ve hukuk ihlallerine ilişkin idari davaları bağımsız olarak inceler, ihlallerin ortadan kaldırılmasına ilişkin kararlar alır ve cezalar verir. Yasalara aykırı olarak satışı sunulan ürünlerin satışının durdurulması, yasalara uygun şekilde yeniden imal edilmesi ve ya imha edilmesine ilişkin kararlar verir.

Tüketici haklarının korunması konusunda eğitimin önemini göz önüne alan Devlet Kurumu, son yıllarda tüketicilerin ve girişimcilerin katılımıyla sayısız konferans ve seminer düzenlemiş, güncel konular üzerine eğitim kursları düzenlemiş, çeşitli konularda kitapçıklar, bellek defterleri ve diğer görsel malzemeler hazırlanarak nüfus arasında dağıtılmış, kitle iletişim araçlarında sayısız eğitim materyalleri yayınlanmış, televizyonda özel programlar ve eğitim amaçlı kısa filmler yayınlamıştır. Ayrıca 560 binden fazla İnternet kullanıcısının e-posta adresine devamlı eğitim amaçlı bilgiler gönderilmiştir.

Modern küreselleşmede bölge ülkeleri arasındaki rekabet mevzuatı alanında işbirliğinin önemi arttı. Elbette, Avrupa Birliği (AB-EU), Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması(NAFTA), Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC), Güney Amerika Ortak Pazarı (MERCOSUR) ve Bağımsız Devletler Topluluğu(CİS) gibi uluslararası birliklerin deneyiminde rekabet organların işbirliğiyle ilgili önemli sonuçlar elde edilmiştir. Aynı zamanda Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD), Dünya Ticaret Örgütü (WTO), Dünya Bankası (WB), Uluslararası Para Fonu (İMF), ve diğer uluslararası ekonomik örgütlerin faaliyetinde rekabet kurumlarının işbirliği ile ilgili yasal belgelerin ve metodolojik tavsiyelerin hazırlanması çok büyük öneme sahip. Tüm bu deneyimlerin incelenmesi ve öğrenilmesi yoluyla işbirliğinin geliştirilmesi, rekabet korunması alanında önemli sonuçlar önemli sonuçlar elde edilmesine olanak sağlar.

Geçen yüzyılın 80'li ve 90'lı yıllarında bu işbirliği, daha çok rekabetçi mevzuatın uyarlanması ve tecrübe alışverişi şeklinde gerçekleştiriliyordu. Son 10-15 yıl içinde bilgi alışverişi şeklinde işbirliği, koordineli paralel etkinliklerin ya da ortak soruşturmaların yürütülmesi ve genel kararların kabul edilmesi biçimindeki işbirliğine daha büyük önem verilmektedir. Söz konusu olan işbirliği biçimleri, gelişmiş ülkelerde, gelişmekte olan ülkelerde ve geçiş ülkelerinde rekabet yasasının uygulanmasının verimliliğini artırmak için vazgeçilmez bir araçtır. Özellikle, uluslararası kartellere karşı mücadele, sınır ötesi mal ve hizmet piyasalarında rekabetin korunması ve geliştirilmesi, haksız rekabetle mücadele için kararlaştırılmış paralel tedbirlerin uygulanması ve uluslararası anlaşmalara dayalı birleşmeleri kontrol etme mekanizmasının geliştirilmesi, işbirliğinin geliştirilmesinde, pratik önlemlerin ve etkinliğin artırılmasında hayati öneme sahip.

Dikkatiniz için teşekkürler.